

Timo Fagerholm

”JUMALAUTA TULKAA TAKOMAAN”
Voimasanat suomenkielisessä metallimusiikissa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Huhtikuu 2021

TIIVISTELMÄ

Timo Fagerholm: Voimasanat suomenkielisessä metallimusiikissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Suomen kielen tutkinto-ohjelma
Huhtikuu 2021

Tämä tutkielma käsittelee voimasanoja suomenkielisessä metallimusiikissa. Tavoitteena on selvittää voimasanojen ja metallimusiikin välistä suhdetta voimasanojen määrän, laadun, esiintymistavan ja käyttötarkoituksen perusteella. Voimasanojen tutkimus on lisääntynyt viime vuosina, mutta laululyriikoista ei ole tehty aiempaa voimasanatutkimusta.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat: Millainen yhteys suomenkielisen metallimusiikin ja voimasanojen välillä on? Mitä voimasanoja suomenkielisissä metallilyriikoissa esiintyy ja missä määrin? Missä käyttötarkoituksissa voimasanat esiintyvät? Miten voimasanojen määrä muuttuu yhtyeiden tuotannossa? Miten voimasanojen määrä vaihtelee eri metalligenrejen välillä?

Aineistossa on tarkasteltu 2059 suomenkielistä metallimusiikkikappaletta. Kappaleet ovat 41:n eri yhtyeen tuotannoista. Tarkastelen aineistoa ensisijaisesti kvantitatiivisin menetelmin.

Tutkimuksessa selviää, että voimasanojen ilmiö on metallimusiikissa hyvin vaihteleva, eikä selkeää yhteyttä voi aineiston perusteella vetää. Voimasanat toimivat yhtenä tunnelatauksen välittämisen muodoista. Noin joka kymmenennessä kappaleessa on voimasanoja jossain määrin. Yhtyeistä kymmenen käsittää noin 80% kaikista voimasanoista. Yhtyeistä 15 ei käytä voimasanoja lainkaan. Yhtyeittäin eniten käytetty voimasana on *helvetti*, mutta esiintymismäärissä laskettuna käytetyin on *vittu*. Tyypillisesti voimasanoja joko käytetään johdoksena, niillä intensifoidaan toista sanaa tai voimasanat ovat interjektiomaisessa käytössä. Voimasanojen käyttö pysyy suhteellisen ennustettavana yhtyeen tuotannossa. Yhtyeiden aloitusvuoden mukaisella vertailulla ei esiinny merkittäviä muutostrendejä. Genreittäin voimasanojen käyttö on suurinta sellaisilla poikkeavilla yhtyeillä, joita ei voi luokitella perinteisiin metalligenreihin.

Tutkimustulokset vaativat vertailukohtia toisaalta muista musiikkilajeista, toisaalta erityisesti englanninkielisestä metallimusiikista. Tämä asettaisi tulokset mittasuhteisiin ja avaisi tarkastelua ja ymmärrystä laululyriikoiden voimasanoista kokonaisvaltaisemmin.

Avainsanat: voimasanat, kiro sanat, kiroilu, metallimusiikki

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYS

1 Johdanto	1
2 Tutkimuksen teoriatausta	3
2.1 Kiroilun määritelmä	3
2.2 Voimasanojen luokittelua	5
2.3 Voimasanojen funktioita	6
2.4 Metallimusiikki	8
3 Aineisto	10
4 Aineiston analyysi	12
4.1 Voimasanojen määrä ja laatu	12
4.2 Voimasanojen esiintymistapa ja käyttötarkoitus	16
4.3 Voimasanojen muutoskuvaus	20
4.4 Voimasanojen genre-erot	21
4.5 Kirjaimellinen edustus ja muuta huomioitavaa	23
5 Päätäntö	25
Lähteet	27

1 JOHDANTO

Voimasanojen käyttö on universaali ilmiö (Fjeld 2014: 214). Ilmiö tunnetaan paremmin kiroiluna, mutta termien määrittely on osoittautunut tutkijoille haasteelliseksi. Kiroiluun ilmiönä suhtaudutaan varauksella: kiroilua pidetään yleisesti huonona ja tarpeettomana kielenkäyttönä. Tästä huolimatta kaikki ihmiset kielestä riippumatta kiroilevat jossain määrin (Fjeld 2014: 214). Esimerkiksi Minna Hjortin (2017) mukaan suomalaiset ilmoittavat olevansa aktiivisia kiroilijoita, jotka tosin kannattavat kiroilun rajoittamista ja säätelyä sopiviin konteksteihin.

Ihmisen tarve käyttää voimasanoja tunteiden ilmaisuun on varmasti vanhempi ilmiö kuin sivoa kielenkäyttöä vaativa moraalikäsitteily (Kulonen 1990). Kiroilua on löydetty jopa yli 3000 vuotta vanhoista muinaisen Egyptin kivilaatoista (Ljung 2011: 45).

Voimasanojen tutkimus on kuitenkin suhteellisen nuori ilmiö. Tutkimus on lisääntynyt 1970-luvun alusta lähtien (Ljung 2011: 3). Vaikka kiroilu on kansainvälinen ja yleinen kielenkäytön ilmiö, on voimasanojen tutkimustarvetta vähätelty tai laiminlyöty (Ljung 2011: 3). Kielitieteilijät eivät ole pitäneet aiheita tutkimuksen kannalta vakavasti otettavana (Rathje 2014: 7). Vaikka aihepiiristä julkaistut tutkimukset ovat lisääntyneet viime vuosina, on erityisesti suomenkielinen kiroiluntutkimus vielä melko suppeaa.

On mahdollista, että aiemmin kielentutkijat ovat vältelleet kiroiluntutkimusta sen kiistanalaisen luonteen vuoksi. Voimasanat saavat voimansa rikkomistaan kulttuurisista tabuista. Tabut ovat aiheita, joista puhumista ei pidetä toivottuna tai hyväksyttävänä. Nämä rajoitukset heijastavat yhteiskunnan arvoja ja ne voivat olla syvällä yhteiskunnan rakenteissa (Andersson & Trudgill 1990: 64). Yhteiskunnan tabut ja niihin suhtautuminen eivät kuitenkaan ole staattisia, vaan dynaamisia ilmiöitä. Kasvavan kiroiluntutkimuksen valossa näyttäisikin siltä, ettei tutkimuskohteen kiistanalainen luonne enää vaikuta tutkimusmotivaatioon ainakaan negatiivisesti.

Metallimusiikki on rock'n'roll -musiikin äärimmäisin muoto ainakin voimakkuudeltaan, maskuliinisuudeltaan ja teatraalisuudeltaan. Metallimusiikki on käsitteenä laaja ja sen alle mahtuu kirjava joukko erilaista musiikkia. Tästä huolimatta metallimusiikin ominaispiirteitä ovat erityisesti intensiiviset rytmit, sähkökitaran särösoundit, tiheät basso- ja rumpuäänet sekä voimakas laulu. Lisäksi sanoituksissa on usein läsnä synkkiä aiheita.

Mielipiteet metallimusiikista jakavat ihmisiä. Siinä missä osa rakastaa genreä, on metalli aiheuttanut aina myös intensiivistä inhoa ja aiemmin jopa vihaa sekä pelkoa (Kahn-Harris 2006: 1). Erityisesti ns. äärimetalli on musiikkia, joka aiheuttaa vastaanottajissaan helposti hämmennystä, vastenmielisyyttä tai kenties ivaa (Kahn-Harris 2006: 9). Metallimusiikki liitetään aika ajoin satanismiin

ja saatananpalvontaan (Käpylä 2012: 260). Yhteys ei ole tuulesta temmattu (ks. esim Hjelm 2005), mutta se kattaa lopulta hyvin pienen osan metallikentästä.

Toisissa vastaanottajissa metallimusiikki ja sen äärimuodot herättävät kysymyksiä ja mielenkiintoa. Ainakin rajojen testaaminen ja rikkominen ovat aspekteja, jotka puoltavat metallimusiikin suosiota (Kahn-Harris 2006: 29).

Usein metallimusiikin laulutapa ja muuten raskas soundi peittävät alleen kappaleen sanoitukset. Yleensä metallimusiikissa pääosassa onkin tunteiden välittäminen eikä laulun sisältö. (Weinstein 2000: 26). Tästä huolimatta laulujen sanoituksiin panostetaan useimmiten huolella.

Tässä tutkielmassa tahdonkin poistaa yhtälöstä varsinaisen musiikin ja keskittyä metallin lyriikoihin. Aihe on kiinnostavaa yhdistää voimasanatutkimukseen monestakin syystä. Ensinnäkin voimakkaasta tai aggressiivisesta metallimusiikista voisi olettaa löytyvän runsaasti voimasanojen käyttöä. Toisin sanoen yhteys näiden kahden asian välillä ei olisi yllättävä. Mutta millainen yhteys tunnelatauksellisen musiikkilajin ja tunnelatauksellisen kielenkäytön välillä lopulta on? Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millainen yhteys suomenkielisen metallimusiikin ja voimasanojen välillä on?
2. Mitä voimasanoja suomenkielisissä metallilyriikoissa esiintyy ja missä määrin?
3. Missä käyttötarkoituksissa voimasanat esiintyvät?
4. Miten voimasanojen määrä muuttuu yhtyeiden tuotannossa?
5. Miten voimasanojen määrä vaihtelee eri metalligenrejen välillä?

Kiroilu on kiinteämmin suullisen kuin kirjoitetun kielen ilmiö. Myös funktiossa on eroja: puhutun kielen kiroiluun kuuluu useimmiten juuri sen hetken spontaani tunneilmaisu. Kirjoitetusta kielestä tämä spontaanius puuttuu. Kirjoitettuna voimasanat ovat muotonsa takia huolellisemmin harkittuja kuin suullisessa ilmaisussa. Kirjoittaessa on huomattavasti enemmän aikaa muotoilla ilmaisuja kompleksisiksi kokonaisuuksiksi käyttämällä keinoja, joita puheessa harvemmin esiintyy (Tiittula 1992: 19). Tämä suunnitelmallisuus tekee myös voimasanoista kirjoitettuna painokkaampia. On myös hyvä huomata, että useimmiten laululyriikat on kirjoitetusta asustaan huolimatta luotu suullista esittämistä varten.

Laulujen lyriikoissa esiintyvistä voimasanoista ei ole toistaiseksi tehty tutkimuksia. Tämä tutkielma avaa tietä muiden musiikkilajien tutkimukselle ja mahdolliselle vertailulle.

2 TUTKIMUKSEN TEORIATAUSTA

2.1 Kiroilun määritelmä

Kiroilu on maallikoille tuttu käsite ja kielenkäyttäjillä on intuitiivisesti käsitys siitä, mitä kiroilu tarkoittaa. Kiroilu näyttäytyy luultavasti huonona, alatyylisenä ja ei-toivottuna kielenkäyttönä, tavallisesti reaktionä johonkin juuri tapahtuneeseen tai kuultuun. Kiroilun ”ydinalue” onkin helposti hahmottuva, mutta ilmiön rajanveto on haasteellisempaa.

Voimasanojen ja kiroilun määritelmät ovat osoittautuneet tutkijoille ongelmallisiksi. Määrittelyeroja löytyy sekä tutkijoiden kesken että tutkimuskirjallisuuden kielten välillä. Tyypillisesti ilmiön prototyyppi on löydettävissä eri puolilta maailmaa (Montagu 2000: 55). Tästä huolimatta käsitteiden merkitysalat vaihtelevat: voi olla isojakin eroja siinä, mitä käsitteiden piiriin luetaan (Hjort 2007: 63). Usein tarkkaa määrittelyä on vältelty tai pidetty tarpeettomana. Keskeisenä terminologisena ongelmana on myös se, että käytetyt termit on lainattu arkikielestä. (Hjort 2007: 64).

Andersson ja Trudgill (1990: 53, 2007: 195) ehdottavat kiroilun määritelmäksi seuraavaa:

- a) viittaus kulttuuriseen tabuun tai kulttuurin leimalliseen ilmiöön
- b) ilmausta ei tule tulkita kirjaimellisesti
- c) voidaan käyttää voimakkaiden tunteiden ja asenteiden ilmaisuun

Magnus Ljung (2011: 4) on päätenyt seuraavaan määrittelyyn:

- a) ilmaus sisältää tabusanoja
- b) tabusanat eivät ole kirjaimellisessa merkityksessään
- c) kiroilu noudattaa tiettyjä leksikaalisia, fraseologisia ja syntaktisia kaavamaisuuksia
- d) kielenkäyttö heijastaa käyttäjän tunteita tai asenteita

Iso Suomen Kielioppi määrittelee voimasanat ja kiro sanat synonyymeiksi, jotka luovat lausumaan affektisen sävyn (ISK § 1725). Myös Kielitoimiston sanakirjan mukaan termit ovat synonyymejä: ”kirosana = lievä, karkea voimasana.” Toisaalta näitä edeltävä suomen kielen perusteos Nykysuomen sanakirja (NS) määrittelee voimasana-käsitteen kattavan kiro sanat ja kiro sanoja lievemmat ilmaukset. Tällaisia ovat erilaiset päivittelysanat, esimerkiksi *voi ihme* tai kiro sanaeufemismit kuten *(voi) vattu*.

Määritelmässä nousee esiin kulttuuriset tabut, joita voimasanat hyödyntävät. Tabut ovat rajoitettuja tai säädeltyjä asioita, jotka heijastavat yhteiskunnan arvoja. Tabu ei tarkoita, että asia olisi kokonaan kielletty, vaan siihen liittyy joko tiedostettua tai tiedostamatonta sääätelyä (Andersson & Trudgill 1990: 56). Allanin ja Burridden mukaan tabujen aiheet toimivat sosiaalisina rajoitteina. Ihmiset pyrkivät välttämään tabusanojen käyttöä yleiskielessä, joten he tietoisesti sensuroivat omaa puheettaan. (Allan & Burridge 2006: 1-2). Länsimaissa tabuja liittyy erityisesti seksiin, uskontoon, ruumiintoihintoihin, etnisiin ryhmiin, ruokaan, likaan ja kuolemaan (Andersson & Trudgill 1990: 55). Suomessa tabut kumpuavat pääasiassa uskomusmaailmasta, seksuaalisuudesta, ruumiista ja eritteistä (Hjort 2007: 69)

Tyypillisesti voimasanat saavat alun perin voimansa viittaamalla alkuperäiseen referenssiin eli denotaatioon. Esimerkkinä voimasana *perkele*, jonka kantasana on saanut alkuperäisen voimansa denotaatiosta korkeaan, mahdollisesti pelättyyn voimaan (Kulonen 1990). Ilmaus voi jatkaa kehitystään itsenäisenä voimasananä, irrallisena voimasanakäyttöä edeltävistä merkityksistä. *Perkele* on laajamittaisen käytön vuoksi saatettu lainata kantasuomeen nimenomaan voimasananä. Vaikka voimasana ei enää tarvitsisi alkuperäistä denotaatiotaan, ei voimasanaa olisi olemassa ilman sitä.

Toisaalta kiroilusta itsessään on tullut tabu. Kiroilua pidetään rajoitettavana kielenkäyttönä, joten kiroilun voima perustuu myös kielenkäytön tabun rikkomiseen (Hjort 2007: 70). Tämä on tärkeä seikka kiroilun tabumaisuutta, mikä korostuu etenkin vanhoissa voimasanoissa: esimerkiksi sana *perkele* yhdistetään selkeästi pelkäksi kirosanaksi. Sen sijaan harvalle tulee mieleen sanan muita merkityksiä.

Voimasanojen määritelmälle vaikuttaisi olevan oleellista, että ilmausta ei tule tulkita kirjaimellisesti (Andersson & Trudgill 1990: 53, Ljung 2011: 4, Hjort 2007: 70-71). Voimasanat saavat voimansa denotaatiostaan eli kirjaimellisesta merkityksestä, mutta niiden merkitys ei määräydy sen perusteella. Tästäkin tutkijoilla on erilaisia mielipiteitä: Hjortin mukaan esimerkiksi englanninkieliset Hughes (1998) ja Jay (1992, 1999) viittaavat termeillä *to swear*, *to curse*, *swearword* ja *curse word* kaikenlaiseen karkeaan tai muuten loukkaavaan kielenkäyttöön, mukaan lukien kirjaimellisessa merkityksessä käytetyt voimasanojen denotaatiot (Hjort 2007: 70). Asetun tässä yhtälössä ensin mainittujen linjalle. Pelkästään karkea sanasto tai kielenkäyttö ei tarkoita, että sanat ovat voimasanoja tai kiroilua. Oleellisessa osassa on kielenkäytön funktio ja merkitys.

Määritelmässä nousee esiin voimasanojen potentiaali heijastaa käyttäjän tunteita tai asenteita. Potentiaali siksi, että voimasanoja voidaan käyttää myös muuten. Ne toimivat myös mm. huumorin aineksina tai tyylikeinona.

Voimasanojen heijastamat tunteet ja asenteet painottuvat usein negatiivisiin tunteisiin. Tämä on toisaalta hyvin yleinen maallikkokäsitys, mutta myös monet tutkijat ovat lähestyneet aihetta tästä näkökulmasta. Laajempaa tarkastelua kannattaa mm. Minna Hjort, joka käyttää voimasanojen ”loukkaavuuden” sijaan termejä ”voimakkuus” tai ”voima” (Hjort 2017: 234). Nämä termit eivät sulje pois voimasanojen potentiaalia toimia positiivisena ilmauksen vahvistajana.

Erityisesti Ljungin (2011: 4) ja Nykysuomen sanakirjan määritelmässä nousi esille kirosanoja laajempi voimasanojen määritelmä. Näiden mukaan voimasanojen määritelmässä oleellisinta on funktio, jossa ilmaus esiintyy. Voimasanoiksi lasketaan siis erilaiset päivittelyt ja kirosanaeufemismit.

Päivittelyilmaukset viittaavat usein uskontoon, kuten valtaosa suomalaisista voimasanoista, mutta päivittelyissä käytetään ainoastaan myönteisiä myyttisiä hahmoja, esim. *voi hyvä jumala, herra paratkoon*. Päivittelyilmaukset voivat toisinaan kehittyä myös täysimittaisiksi kirosanoiksi, kuten *jumala auta* → *jumalauta*.

Kirosanaeufemismit puolestaan ovat ilmaisuja, jotka imitoivat kirosanoille tyypillistä ilmaisu-tapaa, mutta välttävät karkeaa ilmaisua. Kirosanoille muodostetaan eufemismeja eli kiertoilmaisuja mm. uudelleenmuotoilemalla, lyhentämällä, korvaamalla foneettisesti samankaltaisella sanalla tai korvaamalla sanalla, jolla on sama alkusointu (Allan ja Burrige 1991: 15–17).

Otan voimasanojen määritelmään mukaan myös tabuaiheista muodostetut tai johdetut haukkumasanat, sillä niihin liittyy kohdistettu tunnelataus, ei-kirjaimellinen tulkinta ja denotaatiotaan hyödyntävä tabu.

2.2 Voimasanojen luokittelua

Voimasanat voidaan jakaa teemansa mukaan kolmeen luokkaan: uskomusmaailmaan, eritteisiin sekä seksuaalisuuteen ja ruumiiseen. Suomen kielessä suurin osa voimasanoista kuuluu uskomusmaailman sanastoon.

Kristillisissä kulttuureissa uskomusperäiset voimasanat voidaan jakaa ilmauksiin hyvästä ja pahasta. Hyvään liittyvät voimasanat ovat syntyneet tarpeesta pyytää korkeita voimia avuksi. Nämä ilmaukset liittyvät usein Jumalaan, Jeesukseen tai johonkin pyhimykseen. Pahaan liittyvät ilmaukset koskevat paholaista ja Manalaa.

Tunnetuin suomenkielinen uskomusperäinen voimasana on *perkele*. Sanaa pidetään balttilaisena lainasanana 2000-3000 vuoden takaa, joka on alun perin tarkoittanut ”ukosta” tai ”ukkosen jumalaa” (Kulonen 1990). Sittemmin sana on kristinuskon myötä päätynyt tarkoittamaan ”paholaista” tai ”pahaa henkeä.” Nykyään *perkele* on osoittautunut niin suomi-spesifiseksi sanaksi, että esimerkiksi kääntäjille se on ollut haastava työstettävä (Hjort 2014: 145). *Perkeleen* fonologinen asu tukee sanan voimaa: siinä on sekä ns. ”ärräpää” eli tremulantti [r] että ääntämistä rytmittävät klusiilit [p] ja [k].

Muita tunnettuja uskomusperäisiä suomenkielisiä voimasanoja ovat *saatana*, *helvetti* ja *piru*. Myös hiisi-sanan johdoksia käytetään, yleisimpänä johdokset *hitto* tai *hitsi*. Muistakin uskomusperäisistä voimasanoista on tehty johdoksia, esim. sanasta *saatana* johdetut *saamari*, *saakeli* tai *samperi*, sanasta *helvetti* johdetut *helkutti*, *helkatti* tai *helkkari*, ja sanasta *perkele* johdetut *perkule*, *perhana* tai *pentele*. Nämä johdokset toimivat kirosanaeufemismeina ja ne ovat useimmiten kantasaanaansa lievempiä ilmauksia.

Seksuaalisuuteen ja ruumiiseen liittyvät voimasanat sisältävät voimakasta affektia eli tunnelausta, sillä niihin liittyvät tabut ovat nyky-yhteiskunnassa selvästi uskomusmaailmaa voimakkaampia. Tämän luokan sanoista *vittu* on tunnetuin ja se on lisäksi yksi eniten käytetyistä voimasanoista. Suosion syyksi on esitetty sanan monikäyttöisyyttä, johdosmahdollisuuksia ja sanan kykyä viestittää tehokkaasti asenteita. Tietokirjailija Jari Tammen mukaan *vittu* on ”niin foneettisesti kuin aerodynaamisestikin täydellinen kirosana, lyhyt kuin piiskan sivallus.” Nykyään sanan seksuaalissävytisyys on hälventynyt: sanaa käytetään puhtaasti kirosanana tai affektisena täytesanana puheessa. Muita seksuaalisuuteen ja ruumiiseen liittyviä voimasanoja ovat erityisesti *perse*, *kyrpä* ja *mulkku*.

Eritteisiin liittyviä voimasanoja ovat *paska* ja *kusi*. Sanaa *paska* käytetään kuvaamaan ylipääntään kaikkea huonoa. Sana toimiikin tehokkaasti johdoksena. *Kusi* puolestaan esiintyy selkeimmin nimetty muodossa *kusipää*, mutta sanaa voidaan käyttää myös muuten voimasanana.

2.3 Voimasanojen funktioita

Voimasanoilla on monta käyttöfunktioita. Minna Hjort (2014: 140-143) on määritellyt voimasanojen käytölle seitsemän karkeaa kategoriaa. Hjortin kategorioilla on yhtymäkohtia erityisesti McEneryn (2006: 32) ja Ljungin (2011: 27-28) kategorisointeihin, mutta luokittelu on yksinkertaisempi ja toimii

erityisesti kirjoitetun suomen parissa. Voimasanojen käyttöä tarkastellessani otan analyysiin kuusi ensimmäistä kategoriata, sillä ne käsittelevät varsinaisia käyttöfunktioita: seitsemäs kategoria käsittelee voimasanojen metalingvistisen käytön. Voimasanojen metalingvistinen käyttö tarkoittaa voimasanoista käytyä diskurssia, käyttöä ilman affektia (esim. *perkele on voimakas sana*). Kategorioiden rajat eivät ole täysin ehdottomat, vaan joitain limittymisiä saattaa tapahtua.

Ensimmäinen kategoria koostuu interjektioikäytöstä. Tällöin joko yksittäistä voimasanaa tai sanamuotoa käytetään interjektiona. Interjektioikäytössä voimasanat ovat tyypillisesti perusmuodossaan yksikössä. Interjektioilmauksessa voimasanat voivat esiintyä yksin (esim. *Perkele!*) tai lausuman alussa, keskellä tai lopussa. Interjektioikäytössä voimasanat voivat olla myös ns. sävypartikkeleja. Voimasanat sävypartikkeleina voivat olla kiinteä osa puhetyyliä, lähinnä puheessa.

Toinen kategoria käsittelee voimasanojen intensifioivan käytön. Periaatteessa kaikki voimasanat voivat toimia intensifioijina, mutta tällä kategoriolla viitataan voimasanoihin, jotka suoraan intensifioivat joko edeltävää tai seuraavaa sanaa. Intensifioiva voimasana on useimmiten genetiivissä (esim. *joka saatanan kerta*).

Ensimmäinen ja toinen kategoria kattavat ns. ”prototyypin kiroilun” (Hjort 2014: 141). Myös VISK pitää näitä käyttötapoja voimasanojen pääasiallisina funktioina. Interjektioikäyttö ja intensifioiva käyttö ovat myös ne tavat, joiksi maallikot mieltävät voimasanojen käytön.

Kolmas luokka käsittelee voimasanat kieltokonstruktioissa. Voimasanat esiintyvät joko osana pidempää konstruktioita yksikössä tai monikossa (esim. *perkele mä mitään tiedä*) tai muodostavat kiellon yksinään (esim. *paskat*). Yksin esiintyessä kieltokonstruktio voimasana on aina monikossa.

Neljäs luokka sisältää voimasanojen käytön kysymyskonstruktioissa. Tällöin voimasana on partitiivissa ja siihen yhdistyy kysymyssuffiksi -kO. Ilmauksessa ei käytetä erillistä kysymyssanaa (esim. *Piruako vielä odottaa?*).

Viides luokka käsittelee erilaiset voimasanoista muodostetut johdokset. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset verbit (*vituttaa*), yhdyssanat (*paskasade*), adjektiivit (*paskamainen*), adverbit (*paskana*) ja lausekkeet (*mennä päin helvettiä*).

Kuudes luokka on kohdistettu pejoratiivinen käyttö. Tämä tarkoittaa sekä nimittelyä että kaikkea muuta voimasanojen käyttöä, joka on suoraan kohdistettu johonkuhun tai johonkin. Tyypillinen esimerkki tästä luokasta on ilmaus, jossa on käskymuotoinen verbi ja voimasana (esim. *haista paska*). Nimittelyn voisi laskea kuuluvaksi myös johdoksiin. Niiden kohdistettu käyttö kuitenkin tekee niistä osan tätä kategoriata.

Tulen käyttämään näitä kategorioita analyysiluvussa 4.2., jossa tarkastelen aineistoni voimasanojen käyttöfunktioita.

2.4 Metallimusiikki

Metallimusiikki on raskassointista rockmusiikkia, joka alkoi kehittyä omaksi suunnakseen 1960- ja 1970-lukujen taitteessa Englannissa ja Yhdysvalloissa. Metallimusiikkia on kutsuttu laajasti myös nimellä heavy metal. Heavy metal -käsitettä on myös jo pitkään käytetty kuvaamaan 1970-1980-luvuilla kehittynyttä metallityyliä. Metallimusiikin kenttä on laajentunut ja laajentuu koko ajan, eikä käsite heavy metal riitä kuvaamaan koko kenttää. Suomessa kaikkeen metallimusiikkiin viitataan usein sanalla ”hevi”.

Suomessa nykyaikaisen metallimusiikin ”nollapisteksi” voi asettaa vuoden 1988, jolloin kuuntelu- ja kellaribänditasolta edettiin ensimmäisiin toimiviin yhtyeisiin ja levytyksiin (Nikula 2002: 11-12). Sitten metallimusiikista on tullut merkittävä osa suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa. Suomi onkin keskeisiä maita, jotka nousevat esille metallimusiikista puhuttaessa. Toisaalta metallimusiikkiyhteydet nousevat esille Suomesta puhuttaessa. Suomessa onkin väestöön suhteutettuna enemmän metallimusiikkiyhtyeitä kuin missään muualla maailmassa (esim. Makkonen 2014; Marian 2016).

Suomalainen metallimusiikki sai vaikutteensa ulkomailta ja laulukielenä oli usein englanti. Suomenkielinen metalli oli aluksi vähäistä, mutta sitäkin tehtiin. Kunnan sysäyksen suomenkielinen metalli sai 1990-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa, jolloin on tehty toistaiseksi eniten suomenkielistä metallia. Myös 2010-luvulla suomenkielisiä julkaisuja tuli kiitettävästi.

Kuten metalliskene yleensäkin, myös suomenkielinen metallikenttä on monimuotoinen ja viivahteikas. Käsite ”metallimusiikki” kattaa laajan kirjon erilaista raskasta musiikkia. Yhtyeitä on perinteisestä heavy metalista aina äärimetallin erilaisiin variaatioihin.

Äärimetalli (engl. extreme metal) tarkoittaa musiikillisesti ja lyyrisiltä aiheiltaan äärimmäisiä, vähemmän valtavirtamusiiikkia mukailevaa tyyliä (Käpylä 2012: 251). Äärimetalli käsittää kokonaisuuden, johon kuuluvat *death metal*, *black metal*, *doom metal*, *grindcore* sekä näiden kaikkien alalajit.

Eryteisesti black metal on saavuttanut suurta suosiota pohjoismaissa, myös Suomessa. Black metal syntyi 1980-luvulla vastustuksena toisaalta kristinuskolle, toisaalta musiikin ylikaupallisuudelle. Lyyriset aiheet käsittelevät yleensä pakanallisuutta, kristinuskon vastaisuutta, sekasortoa,

epäjärjestyttä, ihmisvihaa tai satanismia, mutta yhtyeiden välillä on varsinkin nykyään paljon vaihtelua. Black metal oli huomion kohteena erityisesti 1990-luvulla, kun sen sanoma synnytti Norjassa väkivalta- ja vahingontekorikosten aallon. Esimerkiksi vuosina 1992-1998 poltettiin noin 50 kirkkoa ja lukuisia tyyliuunnan jäseniä joutui vankilaan. Kohujen myötä tyyliuunta tuli yleisesti tunnetuksi ja leimautui samalla voimakkaasti. Leimautumisen vaikutukset ulottuivat koko metallimusiikkikulttuuriin (Hjelm 2005).

Metallimusiikkiin liittyy paljon stereotypioita ja ennakkoasenteita. Nämä eivät rajoitu ainoastaan black metal -äärimäisyyksiin. Taustalla on etenkin konservatiivisia ja kristillisiä ryhmiä, jotka ovat vastustaneet metallimusiikkia sen alusta asti. Metallimusiikki on yhdistetty aggressiivisuuteen, ahdistuneisuuteen tai masennukseen.

Metallimusiikin vaikutuksesta mainittuihin asioihin onkin tehty tutkimuksia erityisesti psykologian puolella. Melbournen yliopiston tutkimuksen mukaan ahdistuneet ja masennukseen taipuvaiset nuoret kuuntelivat enemmän metallimusiikkia kuin ikätoverinsa (MedicalXpress 2011). Löytöjen kausaalisuhte jää kuitenkin kyseenalaiseksi. Jyväskylän yliopiston tutkimuksessa puolestaan havaittiin, että surullista tai aggressiivista musiikkia kuuntelevilla miehillä esiintyi ahdistuneisuutta tai neuroottisuutta enemmän kuin muilla koehenkilöillä (Carlson et al. 2015).

Itse asiassa toiset tutkijat ovat saaneet myös päinvastaisia tutkimustuloksia. Eräässä tutkimuksessa todettiin, että verrokkiryhmiin verrattuna metallimusiikin kuuntelijat olivat merkittävästi onnellisempia nuorena. Lisäksi he olivat aikuisiän elämäänsä tyytyväisempiä ja käyttivät vähemmän terapeuttipalveluita (Howe et al. 2015). Sharman ja Dingle (2015) puolestaan havaitsivat, että metallimusiikki voi toimia stressinlievittäjänä tai terveenä vihanhallintakeinona. Vaikuttaisi siis siltä, että tunnelatauksellisella metallimusiikilla voi olla ihmiselle laajoja tai kauaskantoisia vaikutuksia.

3 AINEISTO

Ei ole yhtä oikeaa tapaa vetää rajoja sille, mikä musiikki on metallia. Rajanveto on kuitenkin tutkimukseni kannalta pakollista. Olen ottanut mukaan ns. raskaan musiikin yhtyeet, jotka eivät ole selkeästi rockia tai punkia. Yhtyeen imago ja yleisön yleinen mielipide vaikuttavat suuresti musiikintyylin määrittelyyn. Yhtyeiden tekemä musiikki myös usein muuttuu vuosien varrella.

Tarkastelussa on yhteensä 41 yhtyettä, joiden tuotanto joko täysin tai lähes täysin suomenkielisiä. Otin tarkasteluun ainoastaan suomenkieliset kappaleet. Jätin instrumentaaliset kappaleet pois tarkastelusta. Keräsin lyriikat pääasiassa yhtyeiden kotisivuilta sekä lyriikkasivustoilta genius.com ja darklyrics.com. Osan kappaleista kävin läpi pelkällä kuuntelulla. Tarkasteltujen kappaleiden yhteismäärä 2059.

Aikaisimmat kappaleet ovat aivan 1990-luvun alusta, sillä silloin ilmestyivät ensimmäiset suomenkieliset levytykset metallimusiikkia. Myöhäisimmät kappaleet ovat vuodelta 2021. Suurin osa kappaleista on 2000- ja 2010-luvuilta, jolloin on julkaistu toistaiseksi eniten suomenkielistä metallia.

Tarkastelussa on mukana monia eri metalligenrejä. Genrerajat ovat usein häilyviä. Olen tehnyt jaottelua kategorioihin sen mukaan, mihin kunkin yhtyeen musiikki parhaiten sijoittuu. Genrejaottelu on näkyvässä taulukossa 1.

Käyn nopean katsauksen genreihin. Äärimetalligenrejä ovat black, death ja doom. Niille on tyypillistä sekä musiikillisesti että lyyrisesti äärimmäinen, valtavirrasta poikkeava tyyli. Black metallin äänimaailma on kylmä ja synkkä: nopeatempoisuus yhdistetään voimakkaisiin säröääniin ja räykkyvään örialauluun. Death metal on myös nopeatempoista, mutta sen äänimaailma on enemmän hyökkäävä kuin kylmä: yhtenä erityispiirteenä on matalaääninen, muriseva laulutyyli. Doom metal on äärimetalligenreistä hidastempoisin: se on tyypillisesti painostavan raskasta ja melankolista, mutta laulutyyliltään mahdollisesti lähellä death metalia. Heavy metal tarkoittaa raskassointista ”perinteistä” tai ”klassista heviä”. Thrash metal on tyyliltään nopeatempoista, mutta ei muuten äärimmäistä metallia (engl. thrash = piestä, hakata). Folk metal on tyylilaji, joka ottaa vaikutteita kansanmusiikista. Industrial metal on konemetallia, jossa metalliin yhdistetään konemusiikin elementtejä. Kristillinen metalli on metallimusiikkia, jolla on kristillinen sanoma: sanoitukset ovatkin ainoa tätä genreä yhdistävä tekijä. Power metal on melodista, nopeatempoista ja teknistä metallia, jossa laulajalla on usein korkea ääniala.

Mainittujen genrejen lisäksi olen nimennyt yhdeksi kategoriaksi ”muut”. Tämä luokka käsittää sellaiset yhtyeet, joiden musiikkia ei voi lukea kuuluvaksi mihinkään mainituista genreistä. Näille yhtyeille on tyypillistä uudistuksellisuus, rajojen rikkominen ja usein punkmainen esitystapa.

Taulukko 1. Aineiston yhtyeet genreittäin.

Genre	Yhtyeiden lukumäärä	Kappaleiden lukumäärä
Black	10	448
Heavy	9	604
Death	5	141
Thrash	3	276
Folk	3	157
Doom	2	57
Industrial	2	137
Kristillinen	2	34
Power	1	46
Muut	4	159
	41	2059

Tarkastelemani yhtyeet ovat Ajattara (n=81, jossa n=tarkasteltujen kappaleiden määrä), Azaghal (n=100), Havukruunu (n=29), Heavy Metal Perse (n=30), Hiidenhauta (n=23), Horna (n=98), Ikinä (n=22), Kaunis kuolematon (n=31), Kilpi (n=60) Korpiklaani (n=91), Kotiteollisuus (n=144), Kuoleman Galleria (n=24), Kuolemanlaakso (n=20), Lumina Polaris (n=22), Luotettava todistus (n=12), Lyijykomppania (n=59), Lähiöbotox (n=10), Mokoma (n=147), Moonsorrow (n=41), Mustan kuun lapset (n=51), Oranssi Pazuzu (n=30), Ruoska (n=52), Rytmihäiriö (n=103), Saattue (n=26), Se, josta ei puhuta (n=19), Sotahuuto (n=45), Sotajumala (n=42), Stam1na (n=84), Teräsbetoni (n=46), Timo Rautiainen ja Trio Niskalaukaus (n=64), Tukkanuotta (n=19), Turmion kätilöt (n=85), Unhola (n=9), Valonkantajat (n=27), Verenpisara (n=42), Verivala (n=8), Verjnuarmu (n=41), Viikate (n=157), Vitsaus (n=19), Vorna (n=25), Wasara (n=21), kaikki yhtyeet yhteensä n=2059.

4 AINEISTON ANALYYSI

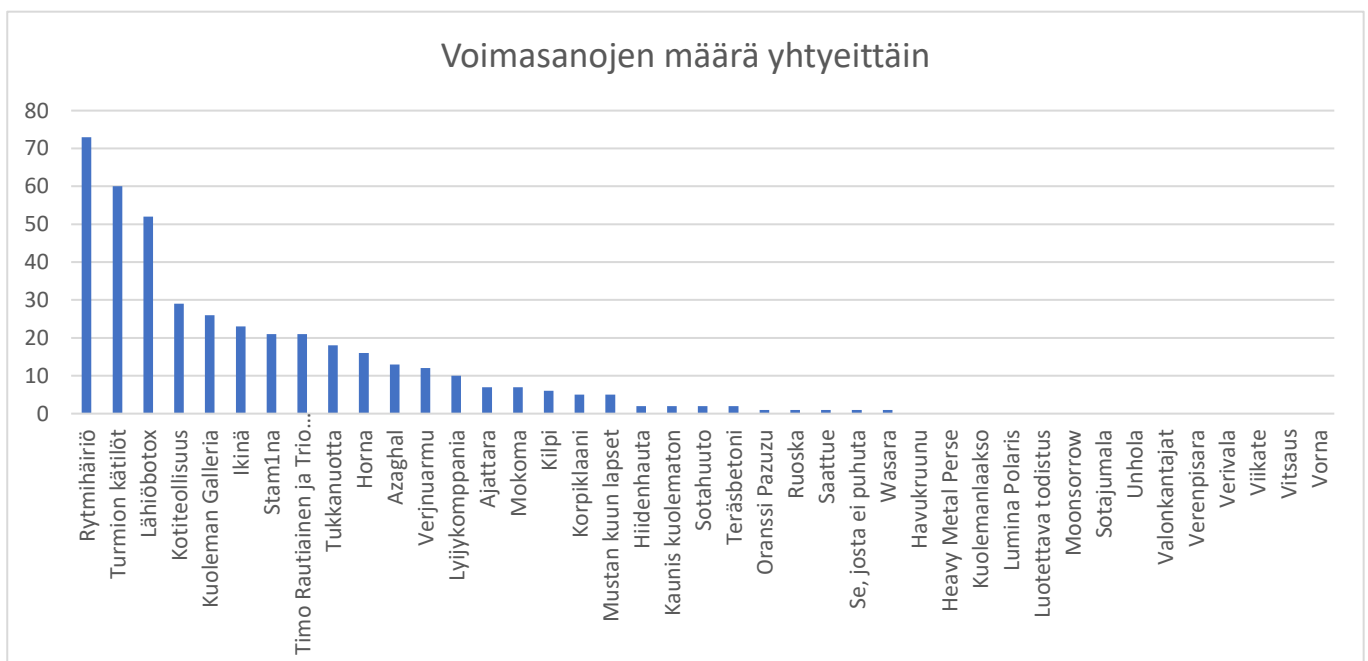
Luvussa 2.1. käsittelin voimasanojen määritelmää. Määritelmän mukaan voimasanat eivät esiinny kirjaimellisessa merkityksessä. Tästä syystä olen jättänyt analyysin ulkopuolelle erityisesti uskomusmaailman sanastoa (*perkele*, *saatana* ja *helvetti*) silloin, kun ne esiintyvät nimenä tai konkreettisena paikkana. Palaan näihin esiintymiin luvussa 4.5., kun käsittelen ilmausten kirjaimellista edustusta. Sen sijaan analyysin luvut 4.1. – 4.4. käsittelevät varsinaisia voimasanoja.

4.1 Voimasanojen määrä ja laatu

Aluksi hieman yleisstatistiikkaa. Aineistoni käsittää 2059 kappaletta. Näistä 185:ssä esiintyy yksi tai useampi voimasana. Tämä tarkoittaa sitä, että aineistoni kappaleista n. 9% voimasanaillaan. Yhteensä voimasanoja esiintyy 428 kpl. Albumeittain vähintään yksi voimasana esiintyy 88/261 eli noin kolmasosassa albumeja.

Merkillepantavaa on ilmiön erot yhtyeiden välillä. Aineistossani on yhteensä 41 yhtyettä. Näistä 15 ei esiinny tuotannossaan yhtäkään voimasanaa. Sen sijaan kolme eniten voimasanailevaa yhtyettä muodostaa voimasanoista 185/428 eli noin 43%, ja kymmenen eniten voimasanailevaa yhtyettä muodostaa voimasanoista 339/428 eli noin 80%. Kyseessä on siis hyvin vaihteleva kielenkäytön ilmiö. Kuva 1 havainnollistaa käytettyjen voimasanojen määrää.

Kuva 1. Voimasanojen määrä yhtyeittäin.

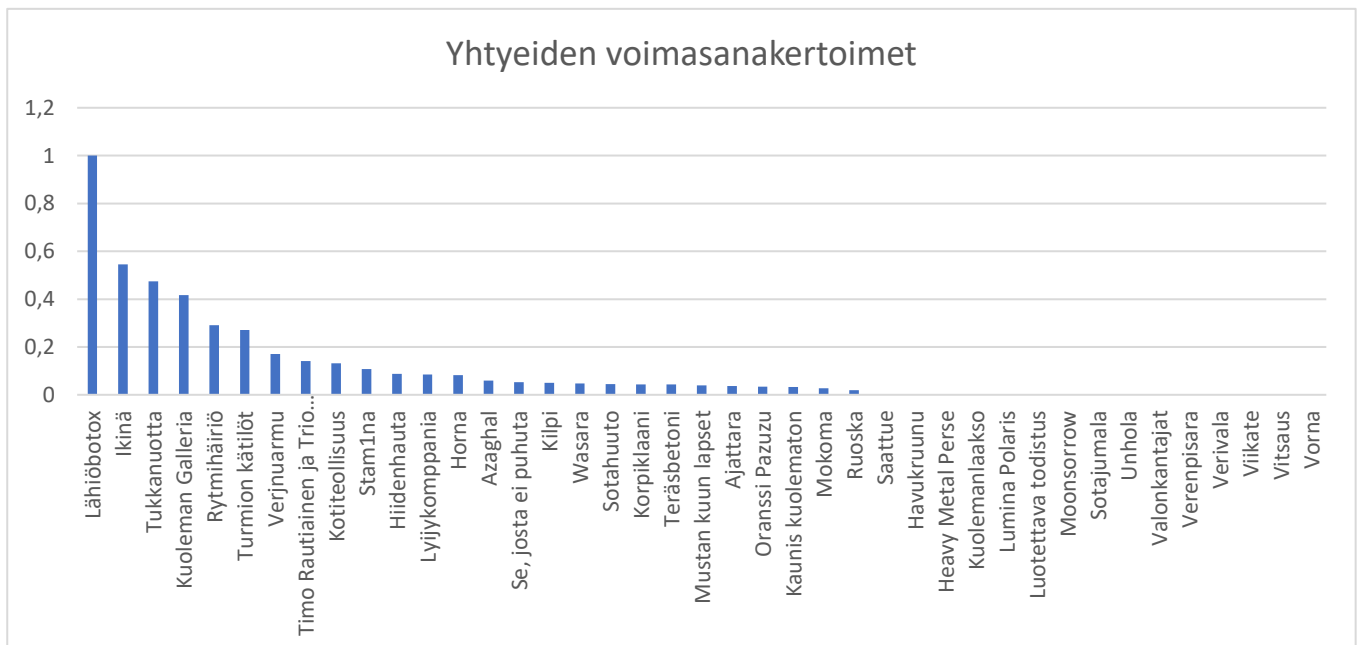

On kuitenkin huomioitava, että tarkastelluilla yhtyeillä on eri määrä tuotantoa. Vähimmillään yhtyeellä on tuotantoa vain kahdeksan kappaletta, enimmillään jopa 157 kappaletta. Isompi määrä laululyyriikkaa luo myös enemmän mahdollisuuksia voimasanojen käytölle. Tämän vuoksi olen luonut yhtyeille **voimasanakertoimet**, joista selviää voimasanallisten kappaleiden suhteellinen osuus verrattuna koko tuotantoon.

Voimasanakerroin lasketaan kaavalla $\frac{\text{kappaleet, joissa voimasanoja}}{\text{kappaleiden yhteismäärä}}$. Esimerkiksi koko aineistossa voimasanoja esiintyy 185:ssä kappaleessa. Yhteensä aineistossa on kappaleita 2059. Tällöin koko aineiston voimasanakerroin on $\frac{185}{2059} = 0,09$.

Koen kappaleittaisen voimasanakertoimen parhaaksi tavaksi kuvata ilmiön suhteellista esiintymistä. Kertoimen suurin luku on 1 (jokaisessa kappaleessa esiintyy voimasanoja) ja pienin 0 (yhdessäkään kappaleessa ei esiinny voimasanoja). Kuten kuvasta 2 käy ilmi, yhtyeiden voimasanakertoimet ovat toisistaan hyvin poikkeavat ja aineistossa esiintyy kertoimen pienimmän mahdollisen arvon lisäksi myös suurin mahdollinen arvo.

Kuva 2. Yhtyeiden voimasanakertoimet.

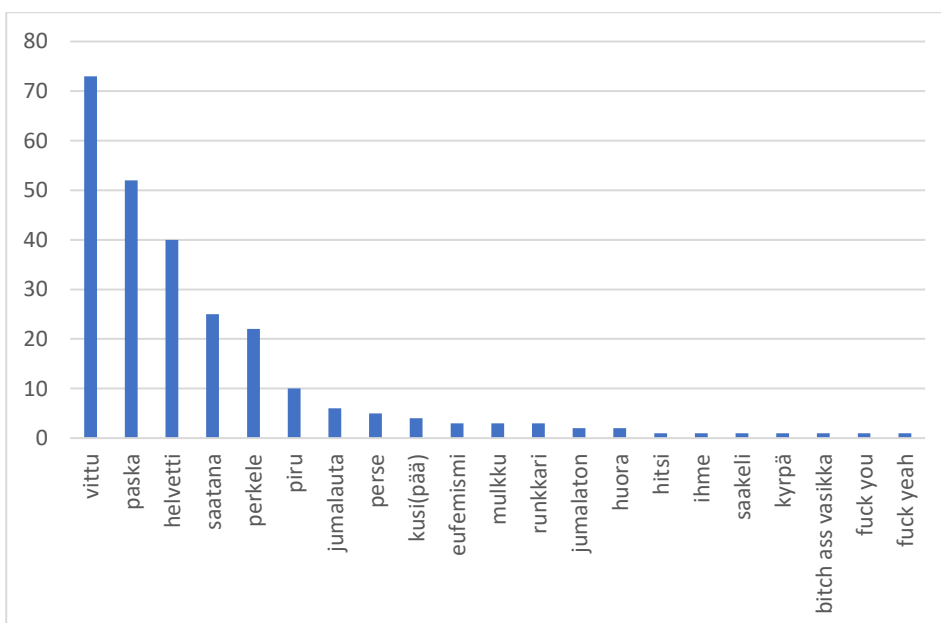

Aineistosta löytyy 23 erilaista voimasanaa, joita varioidaan erilaisiin muotoihin. Yhtyeittäin käytetyin voimasana on *helvetti*, joka esiintyy 16:n yhtyeen tuotannossa, mikä on 39% kaikista yhtyeistä. *Helvetti* esiintyy pääasiassa johdoksena, intensifioijana ja kohdistettuna pejoratiivisena ilmaisuksi. Mielenkiintoisesti *helvetti* ei esiinny yhdessäkään interjektioilmauksessa. *Vittu* ja *paska* esiintyvät kumpikin 13 yhtyeen tuotannossa. Seuraavana ovat *saatana* (12/41), *perkele* (10/41), *piru* (7/41), *jumalauta* (4/41) ja *perse* (4/41). Lisäksi aineistossa esiintyy satunnaisesti haukkumasana *kusipää*, *mulkku*, *huora*, *kyrpä* ja *runkkari*. Aineistosta löytyy myös voimasanat *hitsi*, *saakeli*, *sika* ja *jumalaton* sekä englanninkieliset *fuck you*, *fuck yeah* ja *bitch ass (vasikka)*. Näiden lisäksi päivitellyt sanat *ihme* ja *(voi) hyvä jumala* esiintyvät kumpikin yhden yhtyeen tuotannossa.

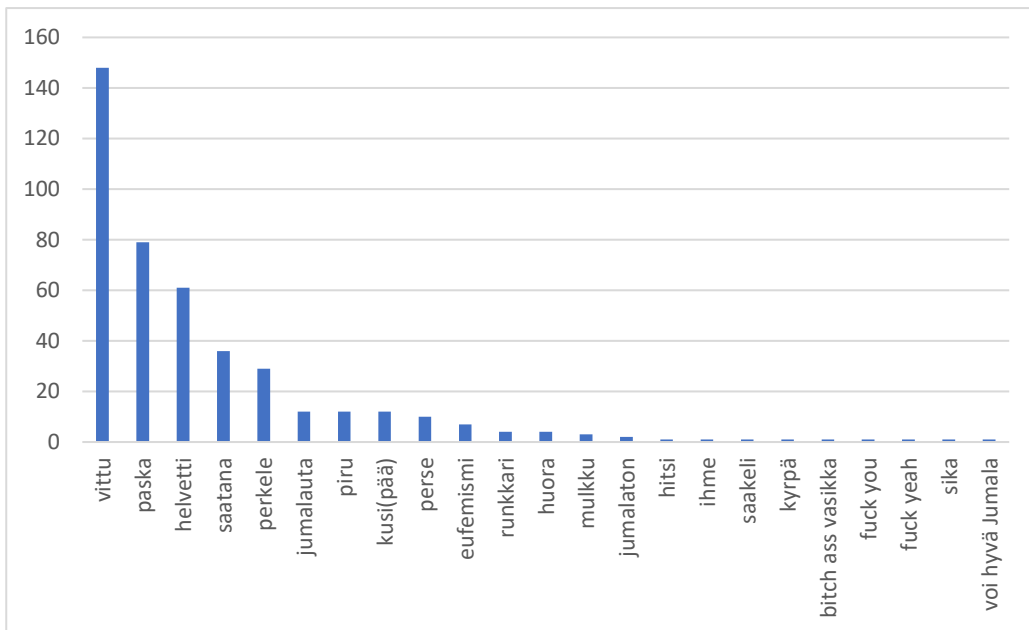
Kappalekohtaisesti (kuva 3) käytetyin voimasana on *vittu*. *Vittu* esiintyy 73 kappaleessa ja sanan käyttötavat ovat laajimmat. *Paska* on toisena (52 kappaleessa) ja yhtyeittäin suosituin *helvetti* kolmantena (40 kappaleessa). Taulukko () kuvaa voimasanojen kappalekohtaista esiintymistä.

Myös kokonaisesiintymissä (kuva 4) mitattuna *vittu* on aineistossani yleisin 148 esiintymällä. Seuraavana ovat *paska* 79 esiintymällä ja *helvetti* 61 esiintymällä. On mielenkiintoista, että vaikka *helvetti* oli yhtyemäärissä mitattuna käytetyin, esiintyy *vittu* silti selkeästi sekä useammassa kappaleessa että useammin yhteismäärältään. Syynä lienevät Jari Tammen mainitsema tehokkuus ja aerodynaamisuus: mikäli yhtye kiroilee paljon, se pyrkii tekemään sen tehokkaasti. Toisaalta *vittu* ja *paska* ovat myös käyttömahdollisuuksiltaan laajimpia voimasanoja.

Kuva 3. Voimasanojen kappalekohtainen esiintyminen. Lukema osoittaa, monessako kappaleessa kyseinen voimasana esiintyy.

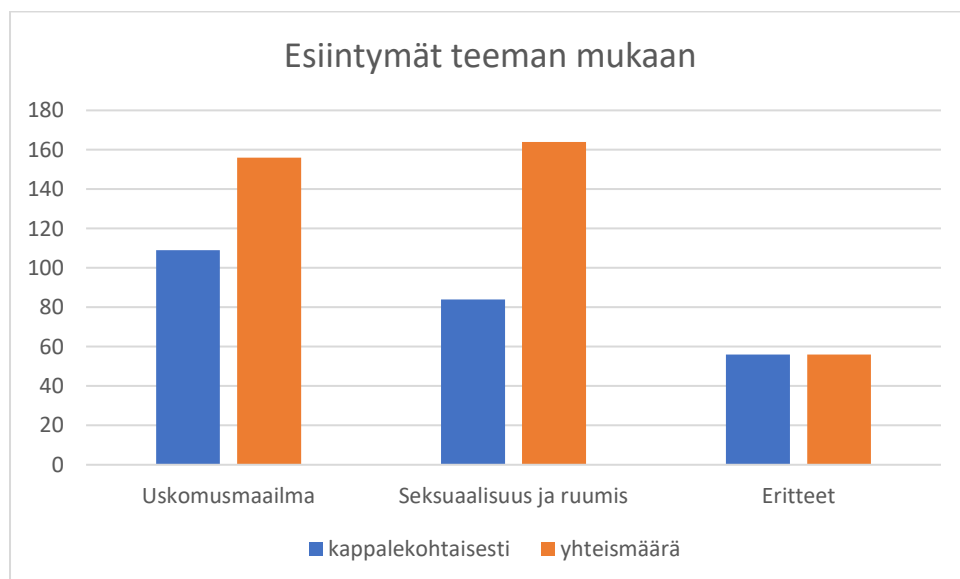

Kuva 4. Voimasanojen esiintymismäärät yhteensä. Lukema osoittaa, kuinka monta kertaa voimasana esiintyy aineistossa yhteensä. Taulukossa olevat voimasanat esiintyvät kaikki vähintään kerran.

Teemaltaan suomenkieliset voimasanat painottuvat paljolti uskomusmaailmaan. Niitä esiintyykin sekä useammalla yhtyeellä että useammassa kappaleessa kuin muita teemoja. Tästä huolimatta aineistossa esiintyy määrällisesti eniten seksuaalisuuteen ja ruumiiseen liittyviä voimasanoja, pääasiassa voimasanaa *vittu*. Eritteisiin liittyvät voimasanat ovat teemoista harvinaisin. Kuva 5 havainnollistaa teemojen esiintymistä.

Kuva 5. Esiintymät teeman mukaan.

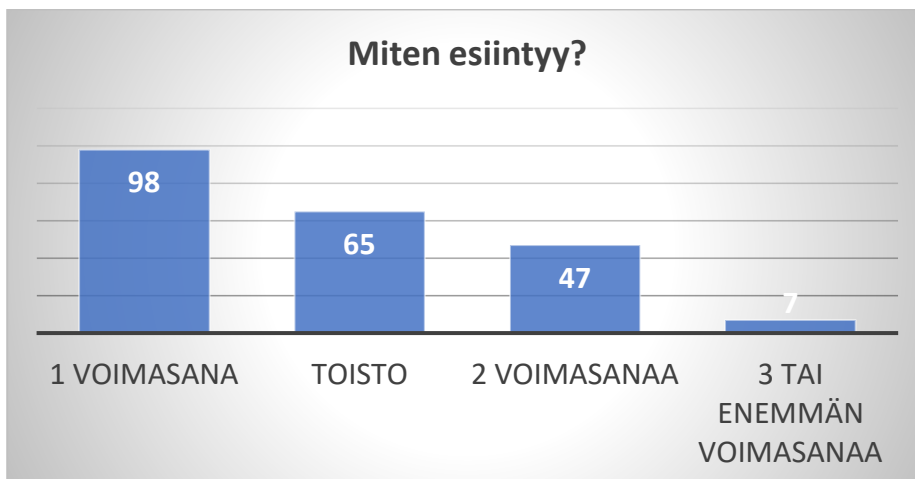
4.2 Voimasanojen esiintymistapa ja käyttötarkoitus

Mikäli kappaleessa on voimasana, useimmiten se esiintyy yksin (kuva 6). Tyypillisesti yksittäinen voimasana on satunnainen intensifioija tai interjektio, jonka paikka kappaleessa vaihtelee suuresti. Esiintymiä on tosin harvemmin ihan kappaleen alussa, ne sijoittuvat enemmän kappaleen keskelle tai loppupuolelle. Voimasanoista muodostetut johdokset esiintyvät usein myös yksinään. Useimmilla voimasanailevista yhtyeistä voimasanojen käyttö on tämänkaltaista, yksittäisten voimasanojen satunnaista käyttöä.

Tämän lisäksi yhden voimasanan toistoa esiintyy yllättävän paljon. Silloin tällöin ilmaus saattaa toistua kertosäkeessä, mutta havaintojeni mukaan tämä ei ole erityisen yleistä. Taustalla lienee tietoista rajoitusta voimasanojen toistuvasta käytöstä, jolloin niistä tulee erityisen suunnitelmallisia ja ennalta-arvattavia. Samalla voimasanojen teho vähenee, eikä toivottu tunnelataus ole enää yhtä voimakas. Kertosäkeitä useammin toistoa tapahtuu säkeistöissä, joissa on muutenkin löysemmät rajoitukset. Toistoon liittyy toinenkin mielenkiintoinen näkökulma: runsaasti kiroilevilla yhtyeillä on toisinaan taipumusta kasata voimasanojen käyttöä tiettyihin kappaleisiin.

Kappaleissa voi myös esiintyä useampi eri voimasana. Yleensä kyseessä on kaksi eri voimasanaa, tätä isommat lukemat ovat äärimmäisen harvinaisia. Tyypillisesti kappaleessa on tällöin yksi interjektioikäyttöinen tai intensifioiva voimasana ja yksi johdos. Toisinaan kaksi voimasanaa esiintyy samassa ilmauksessa, esim. *mitä helvetin perkelettä*.

Kuva 6. Voimasanojen esiintymismäärät niissä kappaleissa, joissa on voimasanoja.

Jaottelen voimasanojen käyttötarkoitukset aiemmin luokittlemiini seitsemään kategoriaan: interjektioikäyttö, intensifioiva käyttö, kieltokonstruktioikäyttö, kysymyskäyttö, johdokset ja kohdistettu pejoratiivinen käyttö.

Aineistossani esiintyy kaikkia mainitsemiani käyttötarkoituksia. Kuten taulukosta 2 käy ilmi, pääasiallinen edustus löytyy kategorioista johdokset, intensifioijat, interjektiot ja kohdistettu pejoratiivinen käyttö. Kieltokonstruktiot ja kysymysmuodot jäävät aineistossani statistien rooliin.

Interjektiot ovat toinen kategoria ”prototyypisistä” kiroilusta (Hjort 2014: 141). Tyypillisesti tämän kategorian sanat muodostavat tunnelatauksellisen reaktion tai ne toimivat lausumassa sävypartikkeleina. Aineistossani esiintyy 92 interjektioikäytössä olevaa voimasanaa. Prosentuaalisesti nämä kattavat 21,5% kaikista käyttötarkoituksista. Esiintymiä mahtuu yhteen säkeeseen korkeintaan yksi. Tämän kategorian sanat ovat aina perusmuodossa.

Aineistossani on tyypillistä, että interjektioikäyttö on osana pidempää lausumaa. Tällöin voimasana saattaa olla lausuman alussa ”*jumalauta tulkaa takomaan*”, keskellä ”*kytät vittu pihas*” tai lopussa ”*se ei silloin pyöri, jumalauta*”. Yksinään esiintyviä voimasanareaktioita on harvemmin ja silloin voimasanana toimii joko *perkele* tai *jumalauta*. Näillä voimasanoilla vaikuttaisi olevan tehokkaampi foneettinen voima, jolloin ne kykenevät esiintymään omana vuoronaan. Sen sijaan esimerkiksi *vittu* ei esiinny yksittäisenä vuorona, vaikka onkin tämän kategorian yleisin sana 33 esiintymällään. Se esiintyy aina osana isompaa kokonaisuutta. Seuraavaksi eniten esiintymiä on sanoilla *perkele* (23), *saatana* (15), *jumalauta* (12), eufemismi *ttu* (6), *hitsi* (1), *voi hyvä jumala* (1), *fuck yeah* (1). Mielenkiintoisesti pääkirosanoista *helveti* ei esiinny aineistossani kertaakaan interjektioikäytössä. Syynä saattaa olla sanan painotus, mikä ei tue kompaktia ulosantia. Sana on lisäksi aerodynaamisesti raskas verrattuna samanpituisiin sanoihin *perkele* ja *saatana*. Toisaalta sanassa *helveti* ei ole sellaista foneettista voimaa kuin vaikkapa toisessa aerodynaamisesti raskaassa sanassa *jumalauta*.

Toinen prototyypisen kiroilun kategoria on intensifioiva käyttö. Tämän kategorian voimasanat vahvistavat joko edellistä tai seuraavaa sanaa. Intensifioivaa käyttöä esiintyy aineistossani 125 kertaa, mikä kattaa 29,2% käyttötarkoituksista. Tyypillisesti intensifioivat voimasanat ovat genetiivimuodossa -n (99/125). Mukana on myös partitiivimuotoa -(tt)A (12/125), inessiivimuotoa -ssA (4/125) ja perusmuotoa (4/125). Näiden lisäksi mukana on adverbialia -sti (6/125), minkä voisi periaatteessa lukea johdosten luokkaan. Sen funktio on kuitenkin niin kiinteästi toista sanaa intensifioiva, esim *helvetisti aseita*, että luen sen kuuluvan osaksi tätä ryhmää.

Yhteen säkeeseen mahtuu yleensä yksi voimasana. On kuitenkin muutamia tapauksia, jolloin niitä on säkeessä kaksi. Tällöin säkeessä on tyypillisesti ensin intensifioiva voimasana ja sitä seuraa johdos tai haukkumasana. On myös mahdollista, että säkeessä on kaksi intensifioivaa voimasanaa, esim. *mitä helvetin perkelettä*.

Myös intensifioijana *vittu* on yleisin, edustuen 74 kertaa. Selvästi yleisimmin se on genetiivimuodossa esim. *vitun hyvä päivä*, mutta aineistossa edustuu myös kaikki muut mainitsemani sijapäätteet esim. *mitä vittua*, *miten vitussa*. Seuraavina ovat *helvetti* (20), *saatana* (14), *piru* (9), *jumalaton* (2), *sika* (2) ja päivittelysana *ihme* (1).

Kieltokonstruktio on suhteellisen harvinainen. Aineistossa se esiintyy ainoastaan neljä kertaa, mikä on 0,9% kaikista käyttötarkoituksista. Esiintymistä kolme on *vitut* ja yksi *paskanmarjat*. Kaikki esiintymät ovat osana pidempää lausumaa ja niiden funktio on voimakkaan kiellon ilmaiseminen.

Kysymysmuotoinen voimasana muodostetaan partitiivipäätteen ja kysymyssuffiksi -kO:n yhdistelmällä. Tällaisia tapauksia aineistossa on kaksi. Toinen tapaus on *piruako vielä odottaa* ja toinen *vittuako tässä enää selittämään*. Näissä tapauksissa voimasanat ilmaisevat turhautumista. Kysymysmuotoon voisi saattaa muitakin voimasanoja, mutta tämä kategoria on muutenkin marginaalinen ja vaikuttaisi siltä, että ytimekkäät voimasanat edustuvat siinä herkimmin.

Isoin kategoria muodostuu erilaisista johdoksista, joita aineistossa on 151 kpl. Näitä ovat voimasanoista johdetut verbit, adjektiivit, adverbit, yhdyssanat ja erilaiset lausekkeet sekä idiomit. Aineistoni johdoksissa toimii kantana kahdeksan eri voimasanaa.

Johdoksista ylivoimaisesti käytetyin ja varioiduin on *paska*, joka on 65 johdoksen takana. Sana on monikäyttöinen, sillä se toimii tunnelatauksellisenä synonyyminä kaikelle huonolle. Lisäksi se on lyhyt ja ytimekäs. Sana esiintyy jopa yhdeksässä sijamuodossa ja usein sekä yksikössä että monikossa. Lisäksi sen eri sijamuotoja varioidaan yhdyssanoilla ja erilaisilla loppuliitteillä. *Paskaan* liittyvä mielenkiintoinen seikka on, että aineistossa se ei esiinny kuin johdoksena ja haukkumasana. Prototyypin kiroilun hoitavat muut voimasanat, vaikka yleensä sana esiintyy myös interjektiokäytössä (*voi paska*).

Johdoksia muodostetaan myös ahkerasti sanasta *vittu*. Johdosten variaatio on pienempää kuin sanassa *paska*, mutta sanaluokallisesti rikkaampaa. Johdokset ovat useimmiten verbejä (*vituttaa*, *vittuilla*) tai adjektiivejä (*vitunmoinen*, *vittumainen*).

Kolmas runsaasti johdoksena esiintyvä voimasana on *helvetti*. Sanaa voidaan käyttää adjektiivina (*helvetillinen*, *helvetinmoinen*). Useammin sanaa käytetään kuitenkin metaforana vastenmieliselle tai epätoivotulle paikalle tai tilanteelle (*helvetti jatkuu*, *muaniöllinen helevetti*). Näissä

tilanteissa sanaa ei kuitenkaan käytetä kirjaimellisesti. Kuten aiemmin mainitsin, olen jättänyt kirjaimellisen tulkinnan pois voimasanojen määritelmästä.

Muut voimasanat kattavat pienemmän osan johdoksista. Sanaa *perse* ja sen johdoksia (yht. 11 kpl) käytetään karkeana ilmaisuna esimerkiksi silloin, kun jokin asia on huonosti tai asia etenee epätoivotulla tavalla. Johdoksia muodostetaan myös sanoista *saatana* (*saatanallinen*), *saakeli* (*saakelina*), *kusi* (*kusipäisyys*) ja *piru* (*pirullisuus*).

Kohdistettu pejoratiivinen käyttö käsittää erilaiset nimittelyt ja muut ilmaisut, jotka on kohdistettu johonkin tai johonkuhun. Tämä kategoria käsittää jopa 13 erilaista voimasanakantaa, eli enemmän kuin missään toisessa kategoriassa. Usein ilmauksessa on käsky tai kehoitus (*painu helvettiin*). Myös jussiivirakenne on mahdollinen ja aineistossa oli yksi tällainen tapaus: *piru periköön*.

Haukkumasanoina esiintyvät seuraavat: *paska*, *paskiainen*, *paskapää*, *paskamaha*, *paskahousu*, *kusipää*, *perkele*, *kyrpä*, *mulku*, *mulkut*, *nörttimulku*, *bitch ass vasikka*, *runkkari*, *runkkarit*, *jeesushuora* ja *spurguhuora*. Suurin osa karkeista haukkumasanoista esiintyy parin yhtyeen sanoituksissa. Nimittely yleensäkin vaikuttaa esiintyvän selvästi kapeammalla kentällä kuin muiden kategorioiden voimasanojen käyttö.

Otan kantaa vielä voimasanojen metalingvistiseen käyttöön. Metalingvistiset voimasanat ovat voimasanojen diskurssia ilman affektia. Tätä esiintyy aineistossa ainoastaan kaksi kertaa.

1. Ensisanoina perkele ja se toinen herranne
2. Sanakirjassa seisoo vain jumalauta

Mielenkiintoisesti molemmat esiintymät ovat yhtyeiltä, joiden tuotannossa ei metalingvistisen käytön lisäksi ole muita voimasanoja.

Taulukko 2. Voimasanojen käyttötarkoitukset.

1) käyttö interjektiona	92	21,5%
2) käyttö intensifioijana	125	29,2%
3) käyttö kieltokonstruktiossa	4	0,9%
4) käyttö kysymysmuodossa	2	0,5%
5) käyttö johdoksena	151	35,3%
6) kohdistettu pejoratiivinen käyttö	52	12,1%
+ metalingvistinen käyttö	2	0,5%
yhteensä	428	100,0%

4.3 Voimasanojen muutoskuvaus

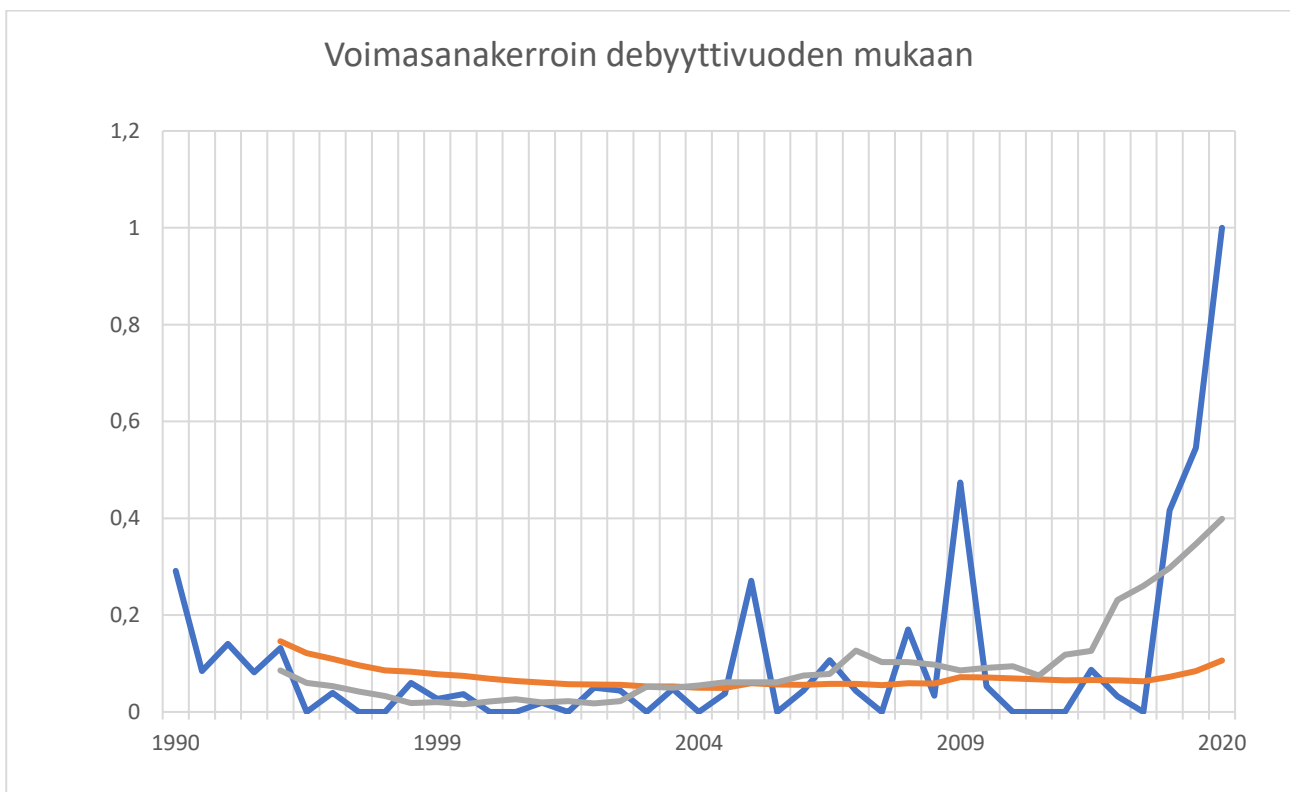
Aineistoni perusteella kyseessä on ilmiö, jonka esiintyvyys pysyy suhteellisen ennustettavana yhtyeen tuotannossa. Mikäli yhtye käyttää tuotantonsa alussa paljon voimasanoja, se tekee niin koko tuotantonsa ajan. Toisaalta, mikäli yhtyeen alkutuotannossa ei esiinny voimasanoja, ei niitä esiinny myöskään myöhemmässä vaiheessa.

Ennustettavuuteen liittyy pari poikkeusta. Muutamalla yhtyeellä on tuotannon keskivaiheilla ”voimasanapiikki”, jolloin albumissa on poikkeuksellisen paljon voimasanoja verrattuna muuhun tuotantoon. Syynä saattaa olla tietyn albumin voimasanoja tukeva tematiikka tai toisaalta ihan puhdas sattuma. Toinen poikkeus liittyy kahteen yhtyeeseen, jotka ovat tehneet metallimusiikkia yli 20 vuotta. Näillä yhtyeillä voimasanojen käyttö on yleistynyt huomattavasti muutamien viimeisten levyjen aikana. Ilmiö on kuitenkin vähemmistössä: suurin osa metallimusiikkia yli 20 vuotta tehneistä yhtyeistä noudattaa ennustettavuutta.

Aineiston yhtyeiden debyyttialbumien välillä on pisimmillään välissä 20 vuotta. Taulukko havainnollistaa ilmiön muutosta vuosien varrella. Kuvasta 7 on havaittavissa, että voimasanakerroin on

ollut hieman keskiarvoa isompi ensimmäisten yhtyeiden tuotannossa. Toisaalta viimeisimpien yhtyeiden myötä se on vaikuttaisi olevan pienessä nousussa.

Kuva 7. Voimasanakerroin sen vuoden mukaan, milloin kukin yhtye on aloittanut julkaisemaan tuotantoaan. Sininen viiva kattaa kunkin yhtyeen oman kertoimen. Harmaa ja oranssi viiva kuvaavat ilmiön suuntaa. Harmaa viiva käsittää keskiarvon, johon kuuluu kyseisen kohdan yhtye sekä neljä edellistä ja neljä seuraavaa yhtyettä. Oranssi viiva käsittää koko keskiarvon alusta alkaen kyseiseen kohtaan. Vuosina 1999-2009 on aloittanut eniten uusia yhtyeitä, joten ne kattavat suhteellisesti isomman osan taulukosta.

4.4 Voimasanojen genre-erot

Olen jakanut aineistoni kymmeneen luokkaan sen mukaan, mitä metalligenreä niiden musiikki pääasiallisesti on. Luokittelu ei ole ehdoton, mutta se antaa ilmiölle suuntaa. Luokittelut ovat seuraavat: kristillinen (34 kappaletta), folk (157), doom (57), power (46), thrash (276), heavy (604), black (448), death (141), industrial (137) ja muut (159). Genrekohtaiset voimasanakertoimet olen laskenut

kaavalla $\frac{\text{genren kappaleet, joissa voimasanoja}}{\text{genren kappaleiden yhteismäärä}}$. Kaava antaa kertoimen, joka kuvaa ilmiön suhteellista esiintyvyyttä. Tällä kertaa yhtyeen sijaan se antaa tuloksen koko genrelle. Koko aineiston voimasakerroin on $\frac{185}{2059} = 0,09$.

Genrellä ”muut” viitataan niihin yhtyeisiin, joita en voi laittaa kuuluvaksi mihinkään mainitsemistani muista genreistä. Tällaisia yhtyeitä on neljä ja niiden tuotanto käsittää yhteensä 159 kappaletta. Näille yhtyeille on yhteistä rajojen rikkominen, uudistuksellisuus ja usein punkmainen esitystapa. Lisäksi muutama näistä yhtyeistä on luonut itselleen oman genremääritelmän.

Kuvasta 8 on havaittavissa, että genrellä ”muut” on lukemallaan 0.39 selvästi muita isompi voimasakerroin. Ero koko aineiston lukemaan on merkittävä ja siksi mielenkiintoinen. Kun yhtye ei kuulu osaksi mitään perinteistä genreä, vähentyvätkö siihen kohdistetut säännöt ja rajoitteet? On mahdollista, että löyhempi sitoutuminen osaksi mitään kategoriaa lisää yhtyeen ilmaisuvapautta. Toisaalta yhtyeillä voi olla tarve korostaa ulkopuolisuuttaan, mikä ilmenee esimerkiksi pitkälle vedettynä voimasanojen käyttönä. Muita selityksiä ovat mahdollinen yhteiskunnan voimakas kritisointi ja ongelmista kumpuava turhautuminen.

Tässä vaiheessa on myös hyvä huomioida, että iso voimasanojen määrä ei ole yksiselitteisesti huono tai hyvä ilmiö. Se on osa yhtyeiden ilmaisua, joka kantaa omaa tunnelatauksen funktiotaan. On mahdollista ajatella voimasanoja käytettävän silloin, kun ei kyetä käyttämään muunlaista kieltä, mutta samaa argumenttia käytetään myös voimasanojen puolesta (Andersson & Trudgill 1990).

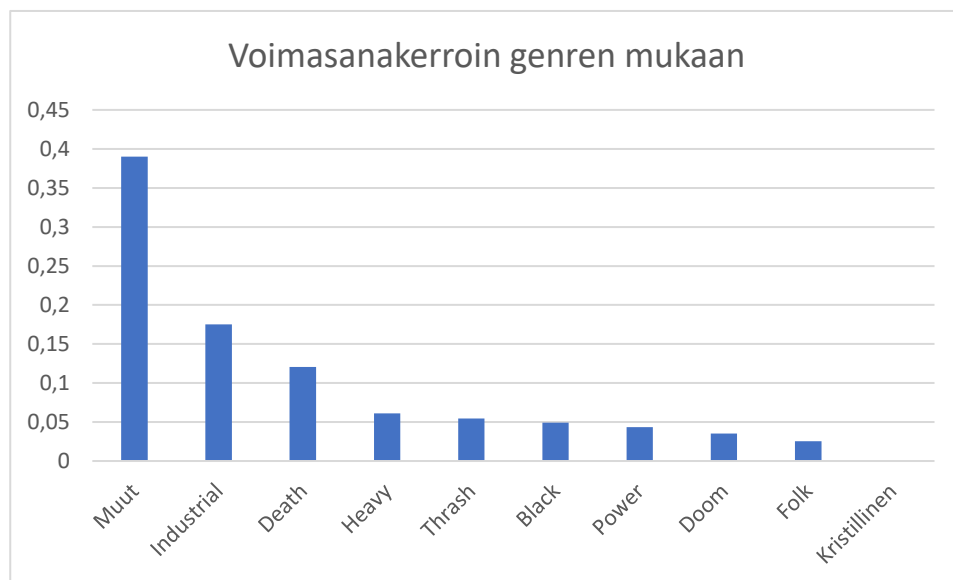
Ilmiön vaihtelevuus ilmentyy myös genren sisäisesti. Taulukossa toiseksi isoin kerroin on industrial metallilla, mutta tämä ei ole koko totuus. Genreä edustaa kaksi suomenkielistä yhtyettä, joista toisella esiintyy runsasta voimasanojen käyttöä ja toisella ei käytännössä lainkaan. Sama pätee erityisesti death metalliin, jossa osalla yhtyeitä ei ole yhtään voimasanaa, osalla niitä on usein ja paljon.

Vaikka black metal on todennäköisesti leimautunein metalligenre, jää se tässä genrevertailussa kuudenneksi ja selvästi alle keskiarvon. Mielenkiintoista on lisäksi se, että myös jokainen black metal-yhtye jää henkilökohtaisella voimasanakertoimellaan keskiarvon alapuolelle. Tämä siitä huolimatta, että aineistossa on yhteensä kymmenen black metal -yhtyettä. Yhteys voimasanoihin vaikuttaa siis jäävän verrattain pieneksi. Toisaalta sanaston kirjaimellinen edustus, esimerkiksi *saatana* hahmona, vaikuttaisi olevan ominaista black metal -genrelle. Aiheesta lisää luvussa 4.5.

Heavy metal on aineiston edustunein metalligenre 604 kappaleella. Mukana on yhdeksän yhtyettä. Yhtyeikohtaisesti kertoimen vaihteluväli on 0-0.14. Thrash metal noudattaa vastaavanlaista kaavaa.

Pienimmät voimasanakertoimet löytyvät metalligenreistä power, doom, folk ja kristillinen metalli. Doom-metalli on yksi äärimetallin muotoja ja sen voisi siksi olettaa esiintyvän korkeammallakin. Toisaalta musiikki on useammin doom-vaikutteista kuin doom metallia itsessään, siksi tällä genrellä on aineistossa vain kaksi edustajaa. Kristillinen metalli on genreistä ainoa, jonka voimasanakerroin on puhdas nolla. Taustalla lienee poikkeavat aihepiirit, jotka käsittelevät kristillistä sanomaa: uskontunnustusta, Jumalan voimaa ja ihmisen tarvetta kristinuskolle. Toisaalta voimasanat saattavat olla kristillisessä metallissa myös kiellettyjä. Genren kristillisen luonteen vuoksi niiden esiintyminen aiheuttaisi isompaa pahennusta kuin muissa genreissä.

Kuva 8. Voimasanakerroin genren mukaan.

4.5 Kirjaimellinen edustus ja muuta huomioitavaa

Käyttämäni voimasanojen määritelmään ei kuulu ilmaukset, jotka ovat kirjaimellisessa muodossa. Tällaisia ovat esimerkiksi *saatana* viittauksena paholaiseen tai *helvetti* viittauksena tuonpuoleiseen. Kirjaimellisessa muodossa olevia ilmauksia kuitenkin esiintyi aineistoa läpikäydessäni merkittävä määrä ja koen aiheelliseksi ottaa niihin kantaa.

Kirjaimellisessa muodossa on lähinnä uskomusmaailmaan liittyviä sanoja. *Perkele* esiintyy monen yhtyeen tuotannossa joko paholaisena tai paholaisen ilmentymänä. Monesti *perkele* esiintyy

kirjaimellisessa tarkoitteessaan, mutta rivien välistä luettuna sillä viitataan pahuuteen yleisemmällä tasolla. Black metal -yhtyeiden tuotannossa *perkele* vaikuttaa tyypillisesti edustavan ihmisen alkukantaisuutta tai pakanallisuutta eikä niinkään puhdasta paha. *Perkeleen* runsas kirjaimellinen käyttö on kiinnostava ilmiö, sillä nykyään sitä käytetään vain harvoin kirjaimellisessa merkityksessään ja sana onkin useimmille pelkkä kirosana (Hjort 2014: 128).

Toinen paholaiseen viittaava sana, *saatana*, esiintyy myös runsaasti ja laajasti kirjaimellisessa muodossaan. Sanaa käytetään *perkelettä* selkeämmin kuvaamaan nimenomaan paholaista. Myös *saatana* on usein käytössä black metal -yhtyeillä. Black metallissa se esiintyykin muita genrejä tyypillisemmin positiivisessa valossa ja jopa toivottuna asiana. Mielenkiintoisesti black metallissa kiroilu olikin suhteellisen vähäistä: sen sijaan kirjaimellinen käyttö saa selkeämpää näkyvyyttä.

Voimasanojen denotaatiot kirjaimellisessa merkityksessään kantavat myös omanlaistaan affektia. Vaikka ilmaukset rakennettaisiin kirjaimellisen merkityksen varaan, herättävät ne silti laajalaisempia assosiaatioita. *Perkele*, *saatana* tai *helvetti* eivät kirjaimellisessakaan mielessä ole absoluuttisia: jokaisella meistä on niille oma tulkinta ja omat mielikuvat. Tulkinnasta riippuen ilmausten merkitysalat voivat olla laajoja ja tunnelataukset vaihtelevia.

Lisäksi on hyvä huomioida, että affektisuus on huomattavasti voimasanoja laajempi ilmiö. Tutkielma ei ota kantaa kappaleiden affektisiin ilmauksiin laajemmin. Lyriikoilla on mahdollisuuksia välittää monenlaisia tunteita, hyvässä tai pahassa, ilman voimasanoja. Tämän lisäksi tekstissä voi olla voimakastakin tunnelatausta ilman erityisen affektisia ilmauksia. Esimerkiksi aihepiiri voi olla synkkä ilman erityistä kielellistä panostusta.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tutkielman tarkoituksena on ollut selvittää voimasanojen ja suomenkielisen metallimusiikin välistä yhteyttä. Olen tarkastellut voimasanojen määrää, laatua, esiintymistapaa, käyttötarkoitusta, käytön muutosta ja genre-eroja. Tarkastelua on tapahtunut sekä kappalekohtaisesti, yhtyeikohtaisesti että genrekohtaisesti.

Aineiston 2059:stä kappaleesta 185:ssä esiintyy voimasanoja. Suhteellisesti tämä tarkoittaa noin yhdeksää prosenttia. Yhteensä voimasanoja on 428 kpl. Ylipäänsä voimasanoja esiintyy 26 yhtyeen tuotannossa ja 15 yhtyeellä ei. Ilmiö on hyvin vaihteleva: kolme yhtyettä kattaa 43% kaikista voimasanaesiintymistä.

Aineistosta löytyi 23 erilaista voimasanaa, joita varioidaan erilaisiin muotoihin. Sekä yhteismäärältään että kappalemäärältään eniten esiintynyt voimasana on *vittu*. Yhtyemäärissä mitattuna käytetyin voimasana on kuitenkin *helvetti*. Uskomusmaailman voimasanat ovat tyypillisimpiä sekä yhtye- että kappalemäärältään. Seksuaalisuuteen ja ruumiiseen voimasanat ovat kuitenkin yhteismäärältään hieman yleisempiä.

Tyypillisesti voimasana esiintyy kappaleessa yksin. Useimmiten kyseessä on satunnainen interjektioikäyttö, intensifioiva käyttö tai johdos. Useimmilla yhtyeillä käyttö on tämänkaltaista, mutta kappaleissa voi myös olla voimasanojen toistoa tai kaksi eri voimasanaa. Kolmen eri voimasanan kappaleet ovat äärimmäisen harvassa.

Yleisintä voimasanojen käyttö on johdoksena (35,3%), intensifioijana (29,2%) ja interjektioikäyttönä (21,5%). Myös kohdistettua pejoratiivista käyttöä (12,1%) esiintyy, ja kyseinen luokka käsittää eniten erilaisia voimasanoja ilmausten takana. Kieltokonstruktiot ja kysymysmuodot jäävät statistien rooliin muutamilla esiintymillään.

Yhtyeen voimasanojen käyttö pysyy suhteellisen vakiona läpi tuotannon. Toisaalta on mahdollista, joskin epätodennäköistä, että käyttö myös lisääntyy. Aineisto ei anna viitteitä siitä, että voimasanojen käyttö merkittävästi vähenisi ajan kuluessa.

Aineiston yhtyeet ovat aloittaneet tuotantonsa 1990-2020-luvulla. Debyyttialbumien voimasanoja vertaillen vaikuttaisi siltä, ettei ilmiöllä ole selkeää nousu- tai laskutrendiä. 2000-lukua lähesyttäessä keskiarvo laskee hieman, kun taas lähempänä 2020-lukua se on hieman noussut. Syynä näille on muutamien yhtyeiden selvästi massasta poikkeavat arvot.

Genrekohtaisesti voimasanojen käyttö on selvästi suurinta sellaisilla yhtyeillä, joita ei voi luokitella kuuluvaksi mihinkään perinteisistä genreistä. Näille yhtyeille on tyypillistä uudistuksellisuus, rajojen rikkominen ja usein punkmainen esitystapa. Seuraavaksi eniten voimasanojen käyttöä

esiintyy aineiston mukaan industrial ja death metallissa. Muissa genreissä käyttöä on selvästi vähemmän, mutta eroja on myös genrejen sisällä. Mielenkiintoisesti leimallisin genre, black metal, on voimasanakäytön genrevertailussa vasta kuudentena.

Analyysin lopussa nostin esiin sanojen kirjaimellisen edustuksen. Voimasanojen pohjana toimivia ilmauksia esiintyy kirjaimellisessa muodossaan merkittävästi. Kirjaimellisia muotoja käytetään sekä positiivisessa että negatiivisessa mielessä. Black metal edustuu erityisen voimakkaasti sanaston kirjaimellisessa käytössä, vaikka voimasanakäyttö jää verrattain pieneksi.

On myös hyvä huomioida, että iso voimasanojen määrä ei ole yksiselitteisesti huono tai hyvä ilmiö. Se on osa yhtyeiden ilmaisua, joka kantaa omaa tunnelatauksen funktiotaan. On mahdollista ajatella voimasanoja käytettävän silloin, kun ei kyetä käyttämään muunlaista kieltä, mutta samaa argumenttia käytetään myös voimasanojen puolesta (Andersson & Trudgill 1990: 63-64).

Ei ole yksiselitteistä sanoa, millainen yhteys voimasanojen ja suomenkielisen metallimusiikin välillä lopulta on. Jonkinlainen yhteys selvästi on olemassa: joka kymmenennessä kappaleessa voimasanoja esiintyy jossain muodossa. Toisaalta kymmenen yhtyettä (24%) muodostaa 80% kaikista käytetyistä voimasanoista.

Tulokset vaatisivat vertailukohtia muista musiikkilajeista, esimerkiksi hip hop -musiikista tai popmusiikista. Tämä asettaisi tuloksia mittasuhteisiin. Toisaalta vertailukohteeksi voisi ottaa englantinkielisen metallimusiikin, ensisijaisesti suomalaisten yhtyeiden. Miten voimasanojen käyttö muuttuu kieltä vaihtaessa?

LÄHTEET

- Allan, Keith – Burrige, Kate 1991: *Euphemism & Dysphemism. Language used as Shield and Weapon*. Oxford: Oxford University Press.
- Allan, Keith – Burrige, Kate 2006: *Forbidden words – Taboo and the censoring of language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Andersson, Lars – Trudgill, Peter 1990: *Bad Language*. Oxford: Blackwell Publishing
- Carlson, Emily – Saarikallio, Suvi – Toiviainen, Petri – Bogert, Brigitte – Kliuchko, Marina – Brattico, Elvira 2015: Maladaptive and adaptive emotion regulation through music – a behavioral and neuroimaging study of males and females. *Frontiers in Human Neuroscience*. Saatavilla <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fnhum.2015.00466/full>. Luettu 10.4.2021.
- Fjeld, Ruth Valtvedt 2014: The vocabulary of Norwegian cursing and swearing – Some of its history, meaning and function. – Rathje, Marianne (toim.) 2014: *Swearing in the Nordic Countries*, Copenhagen 6 December 2012. s. 199–215. Copenhagen: Dansk Sprognavn.
- Hjelm, Titus 2005: *Saatanapalvonta, media ja suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus/Helsinki University Press & Nuoritutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisu 55.
- Hjort, Minna 2007: *Kirosana vai voimasana ja muita karkeita terminologisia pohdintoja*. Vaasan yliopiston käännösteorian, ammattikielten ja monikielisyyden tutkijaryhmän (VAKKI) julkaisut N:o 34: VAKKI-symposiumi XXVII "Ikä ja kieli" Vaasa 2007.
- Hjort, Minna 2014: *Perkele – A literary companion – A glimpse at the function and frequency of the Finnish swearword in translated and non-translated contemporary fiction*. – Rathje, Marianne (toim.) 2014: *Swearing in the Nordic Countries*, Copenhagen 6 December 2012. s. 125-149. Copenhagen: Dansk Sprognavn.
- Hjort, Minna 2017: *Swearing in Finnish – Folk definitions and perceptions*. John Benjamins Publishing Company.
- Howe, Tasha R. – Aberson, Christopher L. – Friedman, Howard S. – DeMartini, Sarah E. 2015: Three Decades Later: The Life Experiences and Mid-Life Functioning of 1980s Heavy Metal Groupies, Musicians, and Fans. *Self and Identity*, Volume 14, 2015, Issue 5, pp. 602-626.
- Hughes, Geoffrey 1998: *Swearing. A Social History of Foul Language, Oaths and Profanity in English*. London: Penguin.

- Jay, Timothy 1992: *Cursing in America. A Psycholinguistic study of dirty language in the courts, in the movies, in the schoolyards and on the streets.* Philadelphia/Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Jay, Timothy 1999: *Why We Curse. A Neuro-Psycho-Social Theory of Speech.* Philadelphia/Amsterdam: John Benjamins Publishing Company
- Kahn-Harris, Keith 2006: *Extreme metal – Music and Culture on the Edge.* Bloomsbury Publishing Plc.
- Käpylä, Tiina 2012: *Kansantieteilijän tutkimusmatka metallikulttuuriin.* – Mikko Salasuo ja Janne Poikolainen ja Pauli Komonen (toim.) 2012: *Katukulttuuri – Nuorisoesiintymiä 2000-luvun Suomessa.* Nuorisotutkimusseura. Helsinki: Hakapaino.
- Kulonen, Ulla-Maija 1990: *Miten suomalaiset kiroilivat ennen kristinuskoa?* Kielikello 1/1990 s. 3-6. Artikkel. Saatavissa <https://www.kielikello.fi/-/miten-suomalaiset-kiroilivat-ennen-kristinuskoa->. Luettu 10.4.2021
- Ljung, Magnus 2011: *Swearing: A Cross-Cultural Linguistic Study.* Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Makkonen, Teemu 2014: *Tales from the Thousand Lakes: Placing the Creative Network of Metal Music in Finland.* SageJournals, Volume: 46 issue: 7, s. 1586-1600.
- Marian, Jakub 2016: *Number of metal bands per capita in Europe.* Blogi. Saatavissa <https://jakubmarian.com/number-of-metal-bands-per-capita-in-europe/>. Luettu 9.4.2021.
- McEnery, Tony 2006: *Swearing in English – Bad Language, Purity and Power from 1586 to the Present.* Taylor & Francis Group.
- Medical Xpress 2011: *Heavy metal music has negative impacts on youth.* Uutinen. <https://medicalxpress.com/news/2011-10-heavy-metal-music-negative-impacts.html>. Luettu 8.4.2021.
- Montagu, Ashley 2000 [1967]: *The Anatomy of Swearing.* Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Nikula, Jone 2002: *Rauta aika – Suomimetallin historia 1988-2002.* Helsinki: Johnny Kniga Kustannus.
- Rathje, Marianne 2014: *Introduction.* – Rathje, Marianne (toim.) 2014: *Swearing in the Nordic Countries,* Copenhagen 6 December 2012. s. 7–10. Copenhagen: Dansk Sprognævn.
- Sharman, Leah – Dingle, Geneviene 2015: *Extreme Metal Music and Anger Processing.* *Frontiers in Human Neuroscience* 9. Saatavilla https://www.researchgate.net/publication/275523547_Extreme_Metal_Music_and_Anger_Processing. Luettu 10.4.2021.
- Tiittula, Liisa 1992: *Puhuva kieli – Suullisen viestinnän erityispiirteitä.* Loimaa: Loimaan kirjapaino Oy.

- VISK = Hakulinen, Auli – Vilkuna, Maria – Korhonen, Riitta – Koivisto, Vesa – Heinonen, Tarja
Riitta – Alho, Irja 2004: Iso suomen kielioppi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
Verkkoversio Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk> URN:ISBN:978-952-5446-35-7. Luettu
7.4.2021.
- Weinstein, Deena 2000: Heavy Metal. The Music and its Culture. United States of America: Da
Capo Press.